

שנה לעצור על גבעת חיים

ביום ששי, י"ח כסלו תש"ו (23 בנובמבר 1945) נלכדה אניה המעפילים "ברל כצנלסון". כתשובה החקיפו כוחות הפלמ"ח שתי נקודות תצפית של משטרת החופים הבריטית: גבעת-אולגה וסידני-עלי. השלטונות הבריטיים החליטו על פעולה יזומה בקנה מידה גדול כשרגשוח נקמה מדריכים אותם בעיוורון. הוכרו על מצור סביב גבעת-חיים למשך 24 שעות.

ב-25 בנובמבר אחה"צ כונס כוח בריטי עצום-מימדים שכלל כ-15000 חיילים ובראשם הדיביזיה המוטסת והגדודים שרון ו-אוקספורד, תותחים, טנקים קלים וכבדים ומטוסים. לפני תחילת המערכה נעשו מספר צעדים פורמליים כדי למצוא עילה איזושהי. המשק נדרש להסגיר את מבצעי ההתקפה ואת העולים החדשים ש-הוחדרו לתוכו. נציגי השלטון הזר נחקלו בסירוב מוחלט ופקדו על התחלת הפעולה.

דבר המצור על גבעת-חיים עשה לו מהר כנפיים בארץ ומכל יישובי האיזור, מעמק-חפר והשומרון, מנתניה וחדרה החלה נהי-דה המונית למקום המערכה. עם ערב היה המשק כעיר נצורה: סבי-בה טבעה פלדה של טנקים ותותחים וחיילים לאלפים, ובתוכה כאלפיים איש ואשה שבאו ישר מהסדנה ובית-החרושת לעמוד עם הנצורים בהיאבקותם. למחרת (כ"א כסלו - 26 בנובמבר) החל הקרב. תחילה נשלחו שוטרים מצויידים באלות, קובעי פלדה ומגיני גוף עשויי מתכת. התקפתם נהדפה אחרי מאבק מר שנמשך כשעתיים. אולם רבים מהמגינים נפצעו פצעי ראש קשים. בקרב זה הוכה מכה מוח יוסף רודנברג, מותיקי המשק שוטר בריטי רצחו באלה.

עם כשלון התקפת האלות ניהנה הפקודה להסתער על המשק מכל צדדיו, וטנקים כבדים בליווי מכוניות משורינות החלו הורסים את הגדרות ופורצים פנימה. אך המגינים לא נכנעו. שוב ושוב התלכדו לשרשרת מגן חיה לחסום את הדרך בפני חיל הרגלים שצעד בעקבות הטנקים. אולם הכוחות לא הספיקו לקיים חומת אדם סביב המחנה כולו, והצבא שפעל לפי תכנית מוכנה מראש, פלש פנימה.

ההתנגשות ההירואית והאכזרית ביותר אירעה ברצועת האדמה שבין גבעת-חיים ועין-החורש, כ-400 איש ואשה שחשו בערב ה-קודם לעזרת המשק אך מצאוהו מנוחק וכל מבואותיו חסומים ע"י הצבא, התרכזו במשק השכן עין-החורש. למחרת כשנודע להם דבר

ההתקפה הצבאית על גבעת-חיים, החליטו יחד עם אנשי עין-ה-חורש לפרוץ ויהי מה. קצין הדיביזיה המוטסת שהיה ממונה על הכוח שהתחפר בעמדות שבין שני המשקים, פקד עליהם לחדור. אולם הם המשיכו ללכת. לפתע ניתך עליהם מטח אש ממכוניות הירי של הטנקים. ארבעה חברים וחברה אחת נהרגו במקום, וחמישה עשר אנשים נפצעו קשה. הצבא הוסיף לירות גם באנשים שהשתחוו על האדמה, ולאחר מכן פיוון את אישו לגנם של אלה שהצליחו לפרוץ את השרשרת וצעדו לעבר גבעת-חיים.

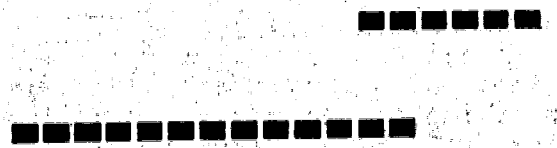
בפעם הראשונה בתולדות היישוב צעדו יהודים מול טנקים ומכוניות-ירי, כשהקריאה בפיהם: "למען המולדת קדימה!". על כבדת אדמה זו התאחד כל הישוב. שבעה אנשים נחננו חיהם במערכה זו וזכרם לא ימוש מתולדות מלחמת השחרור של היישוב העברי.

ח ל ו מ ו ש ל י ל ד / יצחק עזריה

--- ופתאם התנקשות חיילים בגבעת-חיים. ולב הילדים לא השלים. המבוגרים שביניהם שאלו שאלות, קבלו תשובות, וההסברות הניחו את דעתם. אבל הזאטוטים, ילדי הגן והכיתות הנמוכות של בית-הספר - כל ההסברות הפוליטיות לא כבשו את לבם והם מוסיפים לראות את המאורע המכאיב כפרי של אי-הבנה מחצד שכנגד, ולכן מובן החלום, שילד בן חמש רואה אותו לילה לילה, שהחיילים באים לחורשה הקרובה לבקש סליחה על מה עוללו לקיבוץ ולחבריו, והילד דורש מאביו, שהוא וחבריו א-חרים ילכו לסלוח לחיילים ולשים קץ לאינצידנט.

לא הילדים אשמים אם הגדולים מסבכים את העניינים ללא צורך.

(מתוך "מסביב למדורה")

קטעים ועדויות חברים על היעדרה

דב קאמינסקי / גבעת חיים

רד הלילה וצינתו מרעידה את האנשים. מחחילים לחפש כסוח בפני הקור הגובר ונמצא השק הפשוט כמתאים לדבר. התלבשו בשקים וחיממו את הגוף.

התחלנו לחפש מקומות מתאימים למשכב-לילה, למנוחה ול- שינה. כל מקום אשר גב סוכך עליו מחמלא אנשים; בית-התרבות, בית-הכנסת, חדר-האוכל, בחי ילדים רבים, המחסן, חדרי ה- חברים, הנגריה, הדיור, האוווה, מסביב לגורן, מחסנים שו- גים ומרפסות הבתים. מי ימנה את כל הפינות המרובות בהן חנו אותנו לילה חברינו למערכה, שמקורב ומרחוק כאו אולם לא מהוקה היתה שנת העמלים הרבים שנוצקו למשקנו, נדדה גנתם, ושעות רבות לפני עלות השחר כבר הצטופפו רבים בפי- נה המשק מתוך צפיה לבאות, והשירה בפיהם.

ועדיין הבלתי-צפוי מרעף באויר, הציבור נדהם והוסער כצינודע לבסוף על כשלון כל פחרון-שלום ועל דרישת הכניעה. קבוצת שוטרים גדולה, מזויינת באלות, בקובעי פלדה ומגינים עטויים-מתכת קלה, החלה פורצת לה דרך בפינה המערבית-דרו- מית, בחודשת הארון הקטנה של יד עיגול ארלונזוב. זהו מרכז המבורים של ילדינו - החינוקות, הפעוטים, גנונים ובנים. למקום זה אץ חברנו יוסף רוזנברג בראש קבוצתו, בלי סגן ושריון, רק עם מקל ביד, להדוף ול- עצור. במקום זה גם הוכה באלת-שוטר מכת-מות. פה נפלו הפצועים הראשונים מכפר-חבלה, מעבורות, נחניה, כפר הרא"ה ועוד. למקום זה הגיעה סימה ורצחה בגופה לחסום דרכם. וגם אחרי שהוכרעה לארץ עוד המשיכו להלום בגופה הפצוע. אך הם נהדפו. בפינה זו ניצחנו אנחנו.

צור צור וקיצוריו,
צור צור ומכביו.

גדי פריד / גבעת חיים

בשעה שהים צלצלו בטלפון והודיעו: "גבעת חיים מוקפת צבא. שלחו מיד תגבורת!" מיד זינקו האופניים ממקומם וטסו במרוצה ממשק למשק בסביבה. בכל מקום שוהים רגע קל, נפלטות שחים-שלוש מליט לאיש המזכירות, ובעוזב האופניים את הישוב מצלצל כבר פעמון האזעקה, מרעים וקורא. אנשים ונשים נוטשים עבודתם, אמהות גומרות חיש להניק את ילדיהן - והכל באים במרוצה למ- קום ההתכנסות. וכבר מחמלאות מכוניות המשא ומטאות דרכן אל המושבה הגדולה, אנשים רבים כבר מצויים שם ומכוניות מוסיפות

לבוא בהמון, עמוסות גברים ונשים. בכביש עוברת בסערה ובטרטור שיירה עצומה של צבא ממוכן. חולפים ונוסעים כלי רכב משוריינים למאות, מצויידים במכונות- יריה ומקלעים, רובים ותת-מקלעים, מרגמות ותותחים. בין כל נלי המשחית המודרניים הללו נוסעות גם כמה מכוניות עמוסות כחורים ובחורות מן המשקים. קצב השיירה הצבאית אטי מדי ובחורינו מחקדמים ועוברים על פני מכוניות הצבא. החיילים ואנשי העבודה מסתכלים אלה באלה.

במושבה נפרדות הדרכים. השיירה הצבאית ממשיכה דרכה. מכוניותינו פונות אל עבר גבעת-חיים. מן העברים מוסיפים ובאים אנשים, המבקשים להצטרף. יהודי זקן, בא בימים, עומד על דעתו, כי גם לו הזכות לנסוע: "גורלי יהיה כגורלכם; אימפה עם האחרים או אחזור בריא ושלם עמהם". והוא נוסע. ובאות אם ובתה: - שלום, אמא להתראות! - "מה, את חושבת שאתן לך לנסוע בלעדיך?... והאם מספסת על האוטו ונוסעת עם הבת. וכך מוסיפים ובאים מכל העברים -

בנתניה רץ בעל בית-חרושה ליהלומים אל בית המלאכה ומכריז בקול רם: "יש חיפוש בגבעת חיים לצאת לעזרתו" הכל נוטשים את העבודה, קופצים אל האוטובוסים הנוסעים לעבר מזרח.

חץ האורים - חץ הנכבים

הונו / גבעת-חיים

בשתיים וחצי לערך הוצתו משואות על בריכת המים - אות אזעקה. אמרתי למשה, חברי לעבודה: "הכן עיטה, ומיד, לחם רב נצטרך" זו היתה חגובתי הראשונה.

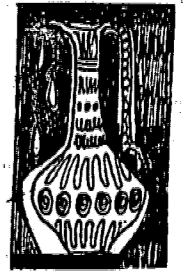
הגיעה חגבורת ראשונה מהסביבה. אנו עובדים ללא הפסק, תנור אחר תנור, במשך 36 שעות. לשני האופים נוסף עוד אחד, פן יחסר לחם לאלפים הרבים החשים לעזרתנו. גם המטבח עבד בקצב כזה ובארגון מצוין של העבודה.

ירד הלילה מסביב למחנה להטו אורות פנסים המכוניות בעיני זאבים ולעבים לטרף. האלפים שבאו הסחרו, מי פה ומי שם, ללינת לילה ולמנוחה קלה. אנו הוספנו לאפות במרץ. אך כבר היה ברור, שלא יספיק הלחם אפילו לארוחת הבוקר. הזמן חולף, פה ושם, וביחוד מבין הנוער, נשמעות בדי- חות ושירה. עם עלות השחר מתגלה, מה מרובים החיילים הצרים עלינו ומה כבד נשקם. ואנו ממשיכים לאפות. כדי לא להפסיק אף לרגע קט את עבודתנו, לא הלכנו לחדר האוכל ופה השחרית הובאה לנו למאפייה. מדי פעם נכנס מישתו ומספר על ה- נעשה בחוץ, וכך ידענו על כל המחורש שם. ב-10 נשמעו לפתע זעקות ורעש גדול. משה הזדנק:

"אינני יכול עוד להמשיך כך! שם הם הורגים בנו ואנו פה אופים להמו!"

"אסור לאבד את העשתונות, אמרתי לו, לחם יהיה נחוץ. אולי יכפו עלינו מעצור בית לזמן ממושך". אך יש להודות, כי קשה מאד להסתגר ולאפות לחם לשמע צעקות המלחמה, החודרות מבחוץ, ומה גם כשאתה יודע נאמנה, כי חזקים הם פי כמה מאתנו. ובכל זאת טוב כי עבדנו, וכי עבדנו במוץ. הלחם היה נחוץ מאד.

הארץ נמצאת על מצע וצד הים (עשירי)

ג. שאי ק

מכונת האקספרס ירושלים-חיפה נעצרה מתאום ובחזקה. מה קרה? מה קרה? - מדוע אין אנו ממשיכים לנסוע? בחוץ אצים אנשים. עוברים בריצה את הכביש. חוצים שדות. מניין לפתע המון-אדם כה רב? מהומה-קולות. צעקה נשמעה... כאלו נחרדה האדמה. משמאל לגבעה, בכיוון לים ולכפר ויחקין - מחסומי חיל. ממעל שורה ארוכה של חיילים במלוא ציודם, ורוביהם המכוד-נים מבהיקים בשמש. נכונים לירות. - מה אירע? איפה? - גבעה-חיים מוקפת חגורה אנשי-צבא, מחפשים עולים בלתי-לבליים! בשדות, הרחק-הרחק, ככל שהשיג העין, נראים משמרוח צבא חמושים. טאנקים מיטלטלים על פני השדות, מעמיקים וזחליהם באדמה. אוירונים, בגובה של 300 מטר, חגים מעל ראשי הרצים. אנשים קופצים מתוך מכוניות טבורות, חוששים פן יאחרו. רצים צעיר וזקן, אכזר וחלוץ, סוחר ופקיד, לוטש יהלומים ובעל עגלה, מן הישובים והקבוצים השכנים, ופניהם מועדות לגבעה-חיים. הנה פולח את האויר סילון יריות, אינסטינקטיבית משתחית הכול, מצמידים ראשם לאדמה הרכה. שני פועלי יה-לומים צעירים מנחניה צונחים לידנו כשהם פצועים ביד. רוחח הרים, העיניים כמו נתכסו ערפל. דומה אני... הנה הם... אלה משנת 1940... שם על אדמת פולין... גם הם ירו בלא אזהרה. ירו ביהודים, מעשי הפקר, בלא להיענש. אולם מה משום מה איש לא נבעת. הכול כה טבעי. למעלה, על הגבעה, עומדים חיילים, ורוביהם שלופים ומכודנים. דרוכים כלהתקפה. כך עומדים הם שעה ומעלה. באים אחרים להחליפם. הקצין החדש פוקד? "לשבת!" מיד יושבים הם בעשב, כמסובים לסעודה, שופים בצחוק ובעליזות. קוראים קריאות של בדיחות-הדעה אלינו העומדים בכביש. באה הגבורה, עוד מכוניות עם מזויינים. עתה מובטח להם שיצאו להלחם

ב"שונא"... שניים מהם, שתחילה עמדו קודרים ושלופי-רובה החלו משתעשעים בזריקה הפוחים או עגבניות, שניסו לחפשם, מעשה אקרובט, בקצה הכידון. אינם מצליחים. מנסים פעם שניה, שלישיה, עד שהם מתעצטים, ומשליכים את העגבניות, אלינו לכביש. דעתם מבודחת עליהם, עד מאוד.

ושואל כל אחד בלבד: לשם מה כה הרבה חיילים, כה הרבה טאנקים כנגד כפר יהודי אחד? דומני, כי בצאתי מווארשה לפני שש שנים, לא ראיתי המון-חיילים כזה. והנה רואים אנו שם, בכיוון הכביש הצר העולה לגבעה-חיים, מזדחלות עתה שורות שורות של כלי-רכב מוארים. נעים טאנקים. טאנקים רבים לאין-שיעור. רקטות מאירות את חשכת הלילה. הנה אחת - צהובה. אחריה כחלחלה... אלה, הבקיאים בהלכות מלחמה, מפרשים מה טעמה של כל אחת. הרקטות משוות מראה מיסתורי לשמי הלילה, אופפות אותם סודיות. על פסגות הגבעה ממעל, בחצי גורן עגולה, הוצבו זרקו-רים. סילוני האור מצטלבים באפלה, מאירים את הסביבה. האור "מבשש" אחר "האויב"... את גבעת חיים מלחכים בלי הרף נח-שולי אור החשמל. פלוגות צבא המתחלפות על משמרותיהן, מתגודדות עתה ליד מטבחי שדה לקבל את מנת המזון, ממש כבחזית, אוכלים הם לחם לבן בריכה, אותה ריבה עצמה שסופקה לחם מביית-החרושת לריבה בגבעת-חיים.

יהי אור צדיק

יאיר ורודר / חדרה

הצבא התחפר בין שני הקבוצים וליד החפץ-רות עמדו טאנקים. בשעה 12 וחצי הסתדרנו ב-חורשה אשר בגבול עין-החורש בשורות, מפקדנו דבר אלינו מלים מעטות וסיים בקריאה: "למען הוירודת נתקדו!" יצאנו מהחורשה אל השדה הפתוח. הקצין האנגלי סקד לעמוד, אולם אנו המשכנו ללכת. פתאום ניתך מטר יריות. סירון אני בעיניים אלה, בן 15, תלמיד בית ספר, ועשיתי ככל ההולכים אחי. השמטחנו על הארץ ואני בכללם. נשמעו צעקות אחדות של אילה טנבוים מ"שלוחות", אחר כך נשתחקה. רבים נפצעו קשה, אולם אף אחד מהם לא הוציא הגה מפיו. ראשון הפצועים, שנש-אותו בחזרה לעין החורש, קרא אלינו: "חברי אלת-שיסו לב, אין זה מאומה, התקדמו בעד המולדת!" שוב קמנו ורצנו, ושוב ניתכו יריות תחילה, בטרם הישמע היריות הראשונות, חילחל בי מעין רעד של פחד, אך כשנפלו הכדורים סביבנו ואנו שכבנו על הארץ, סר הפחד והגוף פעל

כאילו מעצמו. בעוד הכדורים שורקים מעל האזניים המשכנו להת-
דם לעבר המשק. כבר ראיתי את הראשונים נכנסים לחוך גבעה
חיים. בחוך מערבולת האש סביבי הוספתי לוחל. פתאום הוכיחתי
קשה בעורף, נפלתי ושכבתי המום רגעים אחדים. משהתאוששתי
ראיתי חבר פצוע שוכב לידי, והוא בועט ברובליו. הבינותי כי
מרבלי באה לי המכה, קראנו לחברים ויחד הרימונוהו ונשאנו
אותו בחזרה לעין החורש.

החברה הארץית ו' באה

(מנהל)

אסיר עברי

מערכת כ' - כ"א כסליו היתה מיוחדת במינה.
המוני יהודים עמדו במקל ובאבן מול אלות ופ-
צות, ובגופים חשפים למול אש. הצבא עלה על
היהודים לא בלבד בצידו אלא גם במספר אנשיו.

הצבא המוקף יהודים מכל עבר היה הצבני, חסר שקט, חושש
מהפתעות. היתה זו מערכה בלתי מובנת להם, סחומה, מסתורית.
הם עמדו חמהים, קרועי עינים ומעוררי פה בראותם אדם יהודי,
אחר שהותרה בו כי יירה אם יוסיף להתקדם - פורס את חולצתו,
קורעה וצועד בחזה שעיר וחשוף, מובלט לפניו, למול שרשרת
הצבא בקריאה מזועזעת: "הנה המטרה, קלעו בה!" הם היו נבוכים
בראותם יהודים חומקים בין טנקים כבדים וקלים המנסים להדפם
ונאחזים בשרשרות הדורסניות. הם היו מבלבלים בראותם יהודים
צועדים למול מכוונות יריה מוצבות על גבי מכוניות משוריינות
ופורצים בין שוחות עפר אשר בהן חיילים לוחצים על הדק המקלע.
חזיון ההתנגדות היהודית ההמונית הכה את הצבא תמחון. היתה-
דים היו שקטים ובוטחים בידם, כי בכך תלוי עתידם האישי,
עתיד ילדיהם ועתיד עםם.

היה זה גילוי נהדר של התנדבות המונית שתנועת השחרור
העברית טרם ידעה דוגמתו. לאורך הארץ מרמת-גן עד זכרון-יעקב,
נדמו חיי העבודה בשדה, בבית-המלאכה, בחצר ובבית, ובגברים
ונשים ונוער נזעקו לעזרת הישובים הנחנקים.

הצבא לא עזב את המערכה כמנצח. הוא היה שקט ונונה.
ראיחים יוצאים מעמדות הקרב, יורדים מן המשמרות, מתכנסים
ליד מכוניותיהם ונעים בזה אחר זה לאורך הדרך לשוב לבסי-
סיחם. המבטים הוסיפו לתמוה. בזויות של כמה עינים הכחנתי,
כאילו, חרדה על נפשם כי חוללה. לא היתה צהלה עם ולא היה
זמר בפיהם כמנהג צבא החוזר משה נצחון. הכושה היתה חרותה
על מצחם. הם היו כמי שנאנסו לבצע מעשה חועבה הרובץ על
מצפונם.

היהודים היו רציניים ונוקשים, כאילו נשאו על גבם גורל
מעוני ישראל בכל דור ועתיד מחמד של חקוות בוער בנפשם.
לא היתה עמם שמחה. מתייהם-קדושיהם היו מונחים עוד לפנייהם.
פצועיהם פוזרו בין חיים ומות. עיניהם לא התיזו שנאה אלא
אמרו ביטחה. הם עמדו במבחן.

אני נזכרת ...

"זה היה בהנחה, הילדים שכבו לישון... כך מתחיל אחד
השירים הנפלאים של חנוכה. אך ביום ההוא... ביום המצור,
בא חג החנוכה להזכיר לנו בכל עצמתו את מלחמת המכבים המרה
והעקובה מדם.

ילדים היינו, בכתות הצעירות של ביה"ס, והבנו מעט מכל
הנעשה, אך המעט שהבנו הספיק לנו כדי לחוש בחומרת יום זה.
כמה שבועות לפני המצור הסבירו לנו מה "חפקידנו" אמר...
אם יהיה צורך... בחור ילדי ביה"ס "הגדולים" חולקנו לגנים
כדי לעזור לשמור על הקטנים. "עמדת" היתה בגן שליד "עגול
ארלזורוב". תפסתי לי חלון קטן ושם ישבתי והתבוננתי בסקר-
נוה ובפחד על המתרחש בחוץ. מצד החורשה הופיעו שוטרים במ-
דים, אלות בידיהם וכלבים לפנייהם, היה זה מראה מפחיד. הם
התקדמו בשורה... ומולם חברים ואנשי פלמ"ח מקלות קפ"פ בי-
דיהם. שמעתי צעקות באנגלית וקריאה בעברית: "הבוז לכם",
"שוטרים מזוינים מול אנשים חסרי נשק". זוכרת אני בחורה
אחה מהפלמ"ח: עמדה, מקל בידה, ולא זזה גם כשהחזקו השוט-
רים. צחקה בפניהם וכשהתנפלו, ענתה להם במקלה ובלשוניה. ה-
שוטרים התנהגו באכזריות, הכו באלותיהם בלי הבחנה. ואמנם
ראונו את הפצועים בדרכם למרפאה.

גם כאשר שמענו יריות לא זזתי מ"עמדת החלון". הערצתי
בלבי את החברים והחברות, שכן, בלי פחד עמדו מול השוטרים.
לפתע הסתלקו השוטרים כלעומת שבאו. השחרר שקט מרד.
חששנו לדבר, או לזוז. פה ושם נשמעה יריה... הכל עמד בלי
נוע. ואז שמענו יריות, צוררות ירי, לא שאלנו ולא זזנו,
משהו איום עמד באויר ועדיין לא ירענו... רק לפנות ערב
נרמז לנו ל"גדולים" בשקט ובכאב על ההרג הנורא ליד בית-
החרושת.

היום הזה נשאר בלבי ובמחשבותי כאחד הימים הנוראים
והנפלאים של ההתישבות לפני קום המדינה.

נעמי משי

יריב כבוד אדם וילבט שרון

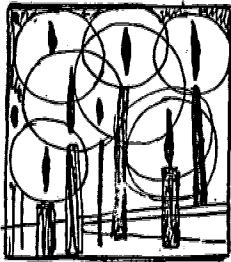
כפיכור יחזור כל מלחמותי

ועל מלחמותי

ויקן על המלחמה כהרד

(ספר התישבות)

הקצורה ביום הזה היא אהבת היום
(י' ת"ג)

י . ט ב נ ק י ן

אלפי שנים נרצחים יהודים, אלפי שנים הם מומחים. ומקדמת דנא יש ליהודים נוהג של צידוק הדין על המוות. אך אנו לא נצדיק את הדין הזה! כי במי נורו הכדורים? בשאר ית בגרמניה החלו ברציחה; באירופה כולה המשיכו - ששה מיליון יהודים הוצאו כך להורג. מעטים נותרו. יחידים. וגם במעטים אלה נמשך הרצח.

בכל הדרכים רודפים אחרי השארית, בכל הגבולות, ביים וביבשה, באניות משחית ובתחנות-חוף, בצפון הארץ ובמערבה. השריד שניצל בנס מידי היטלר - להצן יחוש לו מפלט? אם יברח לפו-ליין - פורעים ורוצחים אותו, יחתור לארץ - אניות משחית שטות בימים ותחנות ציד על החופים. ובארץ עצמה כל כלי ה-נשק הבריטי, הנשק שנועד להיות אנטי-נאצי, מכורנים מול פליט הנאציזם.

על מה ולמה הפכו את הקנף המלבב לאלה מרוצח גולגולתו של יהודי, לאלה שמחצה את ראשו של יוסף רוזנברג? את מי ומה חיפשו בגבעת חיים ובשפיים? חמשה-עשר אלף חיילים מזו-יניים ומצוידים, השתתפו במצור ובציד. שלמים ושבעים, לא אבליים, חזרו למחנותיהם, בלא פצועים ובלי חללים. ועמהם גאוות הנשק הבריטי, כבודו וכוחו. היודעים הם במי לחמו, את מי רדפו? את הפליט מבקש החוף! בספינות ציד שנשלחו מסידני-עלי וגבעת-אולגה ובאניות-משחית רדפו אחרי שרידי מחנות הריכוז שהעפילו. לאחר איטליה ויפאן נמצאה המטרה לפעולה הצבאית: ישובים עובדים בארץ-ישראל.

ראו! בורה יהודי מעולם שכולו פנה לו עורף, שכולו אומר לו שנאה: גרמניה השמידה אותו, אירופה הקיאה אותו, בריטניה נעלה בפניו את שעריה, אמריקה סגורה ומסוגרת; ואותו, את היהודי הזה רודפים. אנה יבוא? היכן ימצא מקלט? תקוות חיינו האחרונה - ארץ ישראל. פה, בני גזעו ועמו. פה מצפים לו, זקוקים לו, אחים לו. ועל הדרך לכאן - ביים וביבשה, בחוף ובגבולות - אורבים לו. ובימים משוטטות אניות משחית, בולשות וחרות את הסירה הרעועה, הסדוקה, החותרת לחוף ה-אחרון.

אנו מובילים לקבל שמונה חברים. ועשרות פצועים מכדורים ואלות שוככים בבתי-חולים. אנו, היהודים, קוברים היום את הטוב, את הטהור, את האח - את לאדם ואח לכל יהודי. על א-ה ליהודים נרצחו ונפלו.

אנו במערכה, ובתוכה אנו מלווים את מתינו. כבוד להם וכבוד למלחמתנו. באהבה ובנאמנות, להם ולממשיכיהם, מנלוה אותם בקריאה: נכונים! והמתים - בשמידתם חיזקו אותנו ובמותם ציוו עלינו את המלחמה ואת הבניין.

עם הילדים

רוח שניר / גבעת-חיים

יום זה, יום חופשתי היה, והרבה תכניות תיכנתי לי: לטייל עם בתי, להיפגש עם חברים, לסרוב, לקרוא, לכן השכמתי קום. הבוקר בהיר, שלוו ולבי טוב עלי, לא ניבא לי כלל, איזו

הפתעה מכין לנו הגורל. וגם בשכבי למנוחת צהרים לא שיערתי. כי למחזה זה יפקחו שוב עיני.

קול פקודות ותכונה רבה הגיע לאזני: "אנשי חדרה-אלין" "אנשי נתניה - לפני בית התרבות" עודני במצב של נים ולא נים וקטעי הרהורים שונים עוברים במוחי: התחוה "הפועל" ודאי כאן... בזכותי את זמני לשינה, בתי עדיין לא הגיעה - ובחוף כך התעוררתי.

פתחתי את דלת חדרי ומבטי נאחו בלהבה העולה מעל גג אחד הבתים, הסימן המוכרז למצב מצור ביישובנו. לב עמד מפעום.

יצאתי אל המגרש שלפני חדר האוכל, והנה הוא מלא אנשים, ומכל צד עוד מוסיפים לזרום בלי הרף. רצתי לגן לראות את בתי ומצאתיה שלווה ועסוקה בהכנות לחג החנוכה. נלוויתי לקבוצת חברים המשוטטות במחנה. המחיתוח גוברת. הטאנקים שמעבר לגדר מטילים אימה. אין ביכולתי להסתיר את הפחד הגדול החוקף אותי.

למחרת. הילדים מתעוררים לאט וכוניל, מתלבשים, אוכלים ויוצאים לחצר. את האירונים החגים נמוך מקבלים הילדים בשמחה ושרים: "רד אלינו אירון". לא אמר להם לבס הטהור, מה מזימה ואיבה נושאות עלינו כנפי אירונים אלה? שרנו גם אנחנו, המטפלות. רקדנו עם הילדים והתברכנו בכושרנו לשמור על שירי משקל נפשי, על אף העצבנות הגדולה ואי השקט הפנימי. אך הנה באה הבשורה השחורה: "הם" נכנסים. הכנסנו מהר את הילדים לתוך הבית, סידרנו אותם לאורך הקיר. והם ישבו שקטים, כאילו הבינו לרצינות השעה, אף כי עינם לא ראתה את אשר החחולל סמוך לחלון.

הסתערות השוטרים והחיילים, המכות האכזריות, מבטם ה-רצחני, צעקות המתגוננים והמוכים, שטף הדם, תנועת האלונקות עם הפצועים עליהן וקריאות העידוד של חברינו - מה טוב שהצ-לחנו להסתיר את כל אלה מעיניהם של ילדינו ותמונת-זועה זו לא תלוה את חיייהם משחר ילדותם; מה טוב, שההרגשה, שנחרתה באותן השעות בלבי לנצח, לא תיחרת גם בלבבם הטהור! לעולם לא אוכל לעבור עוד ליד חורשת עצי האורן שלנו, מבלי לשלוח בה מבט של חשד, פן מסתתרו בה שוטר עם מקל, חייל עם טומיג'ן; לא אוכל עוד לראות את עיגול ארלוצורוב, מבלי לקשור אוחו עם זכרונות על פצועים ודם; לא אוכל להסתכל בחייל בריטי בלי רגש של צער ובוז.